

การขยายพันธุ์และคุณสมบัติของพญาอ

ศูนย์ปฏิบัติการวิจัย และเรือนปลูกพืชทดลอง รงรอง หอมหวล มณฑา วงศ์มณีโรจน์ สลักขันธ์ แจ่มจรัส รัตนา เอกรัมย์ และประเทือง ดอนสมไพร

พญาอ (*C. nutans*) สมุนไพรไทย อยู่ในวงศ์ Acanthaceae เป็นพืชปลูกง่าย ในประเทศเอเชียเขตร้อน เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย จีน เป็นต้น มีสรรพคุณ ถอนพิษไข้ แก้เจ็บคอ แมลงสัตว์กัดต่อย ลดอาการอักเสบ แผลเริ่มจากไวรัส

ประโยชน์

แพทย์แผนปัจจุบัน เช่น กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือภัย ภูเบศผลิตยาที่มีส่วนผสมของพญาอ เช่น ครีมพญาอ ใช้บรรเทา อาการของโรคเริม (herpes simplex virus) งูสวัด (varicella zoster virus) และยาป้ายปากพญาอรักษาแผลในปาก (aphthous ulcer) โลงชัน พญาอใช้บรรเทาอาการผื่นคัน ลมพิษ ตุ่มคัน เป็นต้น สามารถรักษา ผู้ป่วยโรคงูสวัดทำให้แผลตกสะเก็ดหายเร็ว ลดอาการปวดได้ ไม่ทำให้เกิด อาการแสบระคายเคือง ปัจจุบันมีการขยายตลาดจำหน่ายในระดับ อุตสาหกรรม

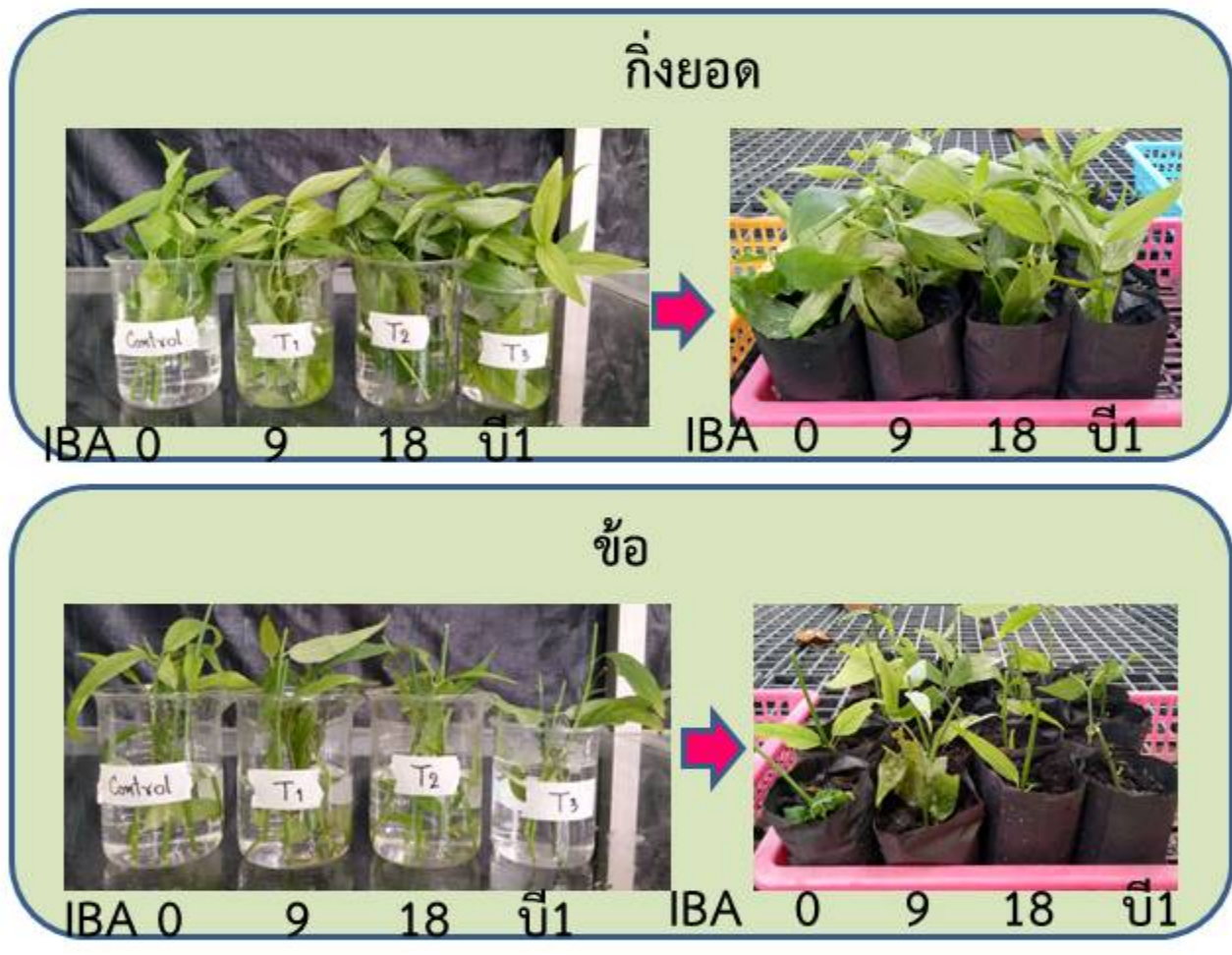
การขยายพันธุ์พญาอ

การขยายพันธุ์พญาอ สามารถทำได้ 2 วิธี คือ การปักชำและการแยก เหง้าแขนงไปปลูก จึงได้ทดลองปักชำกิ่งพันธุ์พญาอจากแหล่งปลูกที่ อ. กำแพงแสน จ.นครปฐม เปรียบเทียบกิ่งยอด กับข้อที่มีตา 2 ตา และสูงประมาณ 10 ซม. นำท่อนพันธุ์ทั้ง 2 แบบจุ่มในน้ำยาเร่งราก IBA ความเข้มข้น 9, 18 ppm. และสารบี-1อัพ 0.2% เปรียบเทียบกับไม่ได้จุ่มสารเร่งราก(Control) ชำในวัสดุเพาะชำ คือ ดินร่วน:ขี้เถ้าแกลบ:ขุยมะพร้าว อัตราส่วน 1:1:1 ลีกรประมาณ 3 นิ้ว รดน้ำให้ชุ่ม วางไว้ในกระโจมพลาสติก ในโรงเรือนที่มีระบบน้ำสเปรย์ด้านบน

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของพญาอ

วิธีการ จุ่มน้ำยาเร่งราก IBA 0, 9 และ 18 ppm. และสารบี-1อัพ 0.2%

ผลการทดลอง

ทั้งกิ่งยอดและข้อที่มีตาชำทุกการทดลองสามารถออกรากได้ ทั้งหมด 100% กิ่งยอดและข้อที่ไม่ได้จุ่มสารเร่งราก (Control) ออกราก ได้ดีและมีจำนวนมากว่าท่อนพันธุ์ที่จุ่มน้ำยาเร่งราก IBA และสารบี-1 อัพ เมื่อเปรียบเทียบการปักชำจากกิ่งยอดหรือข้อ พบว่า สามารถออกรากได้ 100% เช่นเดียวกัน แต่กิ่งยอดกระตุ้นการออกรากได้ดีกว่าข้อแต่ ความสูงของลำต้นที่เกิดจากกิ่งยอดและข้อใกล้เคียงกัน การใช้ IBA 9, 18 ppm. และสารบี-1อัพ กระตุ้นการออกรากได้ 100% เช่นเดียวกับ Control

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการเจริญและการออกรากของกิ่งยอดและข้อของพญาอโดยใน IBA 0, 9, 18 ppm. และสารบี-1อัพ 0.2% เป็นเวลา 30 วัน

น้ำยาเร่งราก	กิ่งยอด			ข้อ			
	จำนวน รากที่เกิด	ความยาว ราก (ซม.)	ความสูง (ซม.)	จำนวนราก ที่เกิด	ความยาว ราก(ซม.)	ความสูง (ซม.)	จำนวนยอด ที่เกิด
IBA 0 ppm.	10.6	12.33	25.16	9.00	10.92	23.67	1.20
IBA 9 ppm.	10.8	7.00	22.67	8.50	6.42	21.17	1.60
IBA 18 ppm.	7.16	9.75	18.67	7.00	4.42	20.83	1
B-1 UP 0.2%	10.16	9.42	16.67	8.93	10.33	22.75	1

สรุป

เราสามารถขยายพันธุ์พญาอโดยกิ่งยอดหรือข้อได้ดีไม่จำเป็นต้องใช้สารเร่งราก หรือสารบี-1อัพ กระตุ้นการเจริญเติบโตและการออกราก การใช้กิ่งยอดปักชำมีแนวโน้มให้การออกรากดีกว่าแต่การใช้ข้อจะสามารถขยายกิ่งพันธุ์ได้จำนวนมากว่าการใช้กิ่งยอด

อายุ 15 วัน

อายุ 30 วัน

